
HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

ANALYSE

AV

FELLING OG KONTROLLKORT

2015

*Fellingsresultat
Kvoter og fordeling av felte dyr
Kommunevis felling fordelt på dato
Radiomerkede simler – områdebruk i jakta
Fredningssoner
Stegaros / Mår
Utvidet jakttid
Innlevering / utfylling av kontrollkort
Overføring av kort / Disp. fra hjorteviltforskriftens §18
Kvote 2015
Nytt kontrollkort 2014 og 2015
Nei til utvidet jakttid
Felling av bukk i brunst*

**Utarbeidet for Hardangervidda villreinutval
av
Svein Erik Lund**

FELLING HARDANGERVIDDA 2015

Kommune	Totalt/kalv /s&u/fritt dyr/	Kalv hunn	Kalv hann	1 ½ simle	1 ½ buk	Simle	Bukk	TOTALT
Vinje	1509 227/1056/226	51	81	50	122	209	124	637
Nore og Uvdal	1434 215/1004/215	12	16	16	22	79	30	175
Ullensvang	1026 156/718/152	15	24	5	35	61	46	186
Eidfjord	1183 176/829/178	9	22	10	12	66	36	155
Tinn	1135 170/795/170	11	24	13	57	103	75	283
Ulvik	344 52/240/52	0	2	3	3	6	8	22
Odda	942 142/658/142	11	6	2	43	39	57	158
Hol	379 56/265/58	3	6	2	6	10	16	43
Aurland	27 3/20/3	0	0	0	1	0	2	3
Rollag	21 3/15/3	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	8000 1200/5600/1200	112	181	101	301	573	394	1662

Ved kvotefastsettelsen i 2014 ble bestanden vurdert å være ca. 10.500 dyr før kalving og det var forventet en kalvetilvekst på rundt 2.500 kalv (kalv ved jaktstart). Ved kalvetellingene i 2013 og 2014 ble det fotografert hhv. 2.564 og 2.861 kalv, noe som er mer kalv enn bestandsmålet som er mellom 2.000 og 2.500 kalv. Under strukturtellingen i 2013 ble det funnet 47% simler, noe som er en vesentlig større andel enn målet på ca. 40%. På grunn av dårlig vær lyktes en ikke å gjennomføre strukturtelling i 2014, men ut fra jaktresultatet samme år var det forventet en liten nedgang i simleandelen, men ikke mer enn at simleandelen fortsatt ble vurdert å være for stor.

Villreinutvalets kvoteforslag i 2015 tok utgangspunkt i å få en vesentlig reduksjon av simleandelen og dermed kalvetilvekst i 2016. Kvoten skulle samtidig gi en uendret eller svak reduksjon av bestandsstørrelsen. Villreinutvalet ønsket en kvote på 7.000 kontrollkort fordelt på 1.200 fridyrkort og 5.800 SU-kort med en kalv inkludert i kortet. Villreinnemnda vedtok en kvote iht. dette og Fylkesmannen i Buskerud støttet også forslaget om å inkludere en kalv i hvert av SU-korta. Miljødirektoratet var imidlertid av en annen oppfatning og etter mange «byråkratiske kromspring» og ulik argumentasjon ble det klart at det ikke var vilje hos

direktoratet til å utforme et kontrollkort iht. lokale ønsker. Direktoratet tenkte å sende ut en kvote med 5.800 kalvekort, dvs. 12.800 kontrollkort (1.200 F / 5.800 SU / 5.800 k). Villreinutvalet ønsket ikke dette og fremmet et nytt kvoteforslag som ble den endelige kvoten. Kvoten ble 8.000 dyr fordelt på 1.200 frie dyr, 5.600 simle/ungdyr og 1.200 kalv. Forventet felling var rundt 2.000 (1.600 – 2.400) dyr.

Sett opp mot målene for årets jakt ble fellingsresultatet ikke tilfredsstillende. Det ble felt for få dyr og alt for mye hanndyr (bukke). Heldigvis var årets kalvetilvekst lavere enn forventet (ca. 2.100 kalv) så bestandsstørrelsen er trolig relativt uendret. Derimot viser strukturtellingen at det har blitt en ny økning av simleandelen som følge høyt uttak av hanndyr, noe som er normalt ved dårlig felling. To år med høy andel SU-kort i kvoten har altså ikke resultert i redusert simleandel og forventet fremtidig kalvetilvekst.

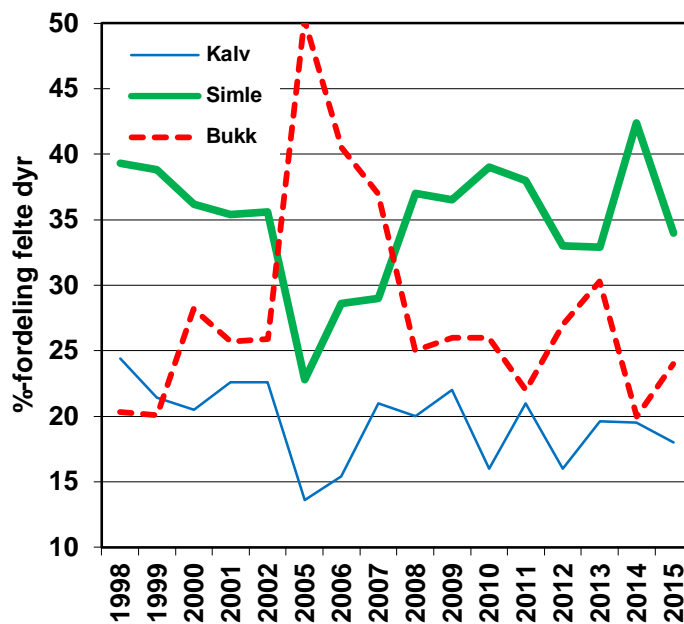
KVOTER OG FORDELING AV FELTE DYR

Tabell 1: Prosentvis fordeling av felte dyr årene 2007 – 2015.

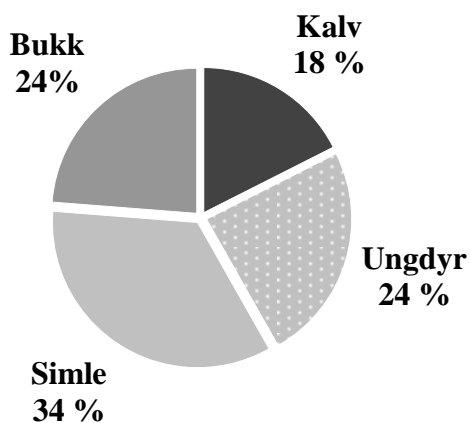
Type dyr	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Kalv	18	19,5	19,6	15,7	21,3	15,5	22,0	19,9	20,9
Ungdyr	24	18,1	17,2	24,3	18,7	19,5	15,5	17,8	12,7
Simle	34	42,4	32,9	33,1	38,0	39,3	36,5	37,5	29,2
Bukk	24	20,0	30,3	26,9	22,0	25,7	26,0	24,8	37,3
Kvoteprosent	8000	9.000	7.000	6.000	5.000	2.000	1.500	1.500	1.800
% fridyrkort	15%	15%	25%	15%	15%	20%	25%	25%	35%

Andel simle/ungdyrkort i kvoten utgjorde i 2015 70% av alle kort, tilnærmet likt som i 2014 (75% SU-kort). Bakgrunnen for dette var målet om reduksjon av simleandelen i bestanden og dermed kalveproduksjonen i 2016. Både simleandelen og kalveproduksjonen var i 2013 og 2014 høyere enn de mål som er fastsatt i bestandsplanen (40% simle og maks 2.500 kalv). Som tabell 1 og figur 1 viser så resulterte dette i en endret fordeling av felte dyr i 2014, med større andel simler i uttaket. Tilsvarende uttak av hunndyr (simler) oppnådde en ikke i 2015 som følge av dårlig felling (lav fellingsprosent).

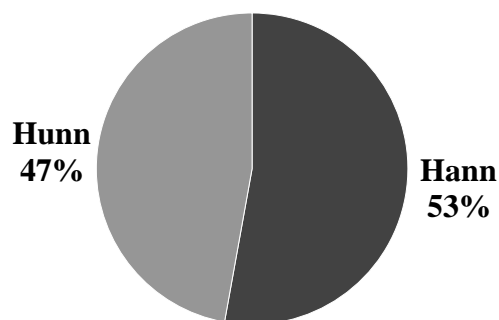
Fordelingen av type dyr som felles reguleres i hovedsak gjennom andel voksendyrkort og da spesielt andel frie dyr av totalkvoten. Dette da jegerne prioriterer felling av voksen bukk før felling av simle/kalv dersom de har valgmuligheten. Utnyttelsesgraden på fridyrkorta er vesentlig større enn på su-kortene. Dette forklarer hvorfor fordelingen av felte dyr avviker vesentlig fra fordelingen av type kort i kvoten. Et annet forhold som påvirker kjønnsfordelingen i uttaket er jaktresultatet. Ved lav utnyttelsesgrad av kvoten (lav fellingsprosent) vet en av erfaring at det blir overvekt av hanndyr i uttaket, da felling av bukk prioriteres. Det synes også å være en relativ stor andel «større ungdyr» som felles på su-kort, et forhold som trolig ikke har blitt mindre med de nye kontrollkortene som ble innført i 2014.

Figur 1: Prosentvis fordeling av felte dyr årene 1998 – 2015

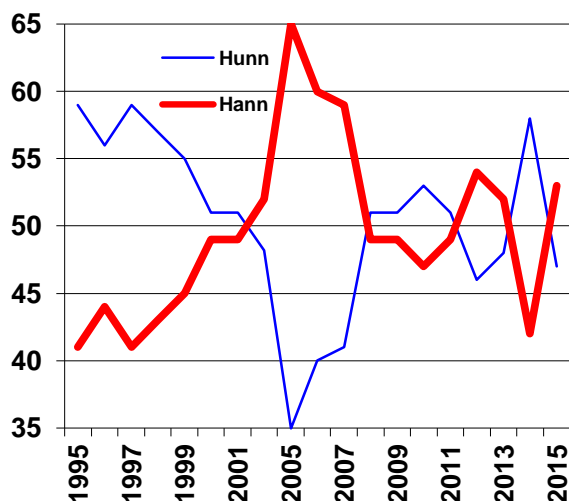
Figur 2: Fordeling av felte dyr høsten 2015.

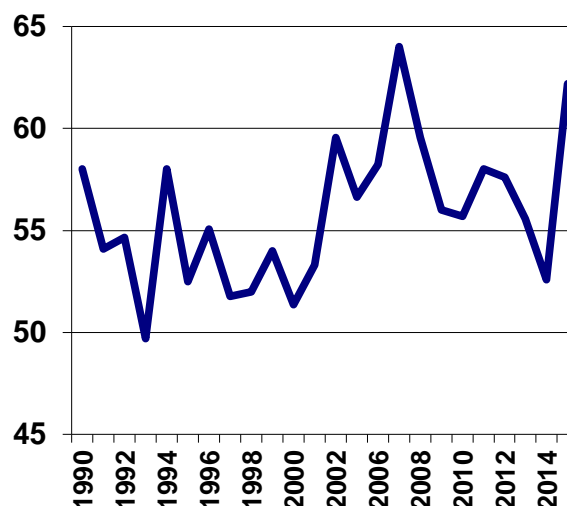
Figur 3: Kjønnfordeling felte dyr 2015.

Tabell 2: Kjønnfordeling hos felte dyr i perioden 2005 – 2015.

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Hannedyr	53	42	52	54	49	47	49	49	59	60	65
Hunndyr	47	58	48	46	51	53	51	51	41	40	35

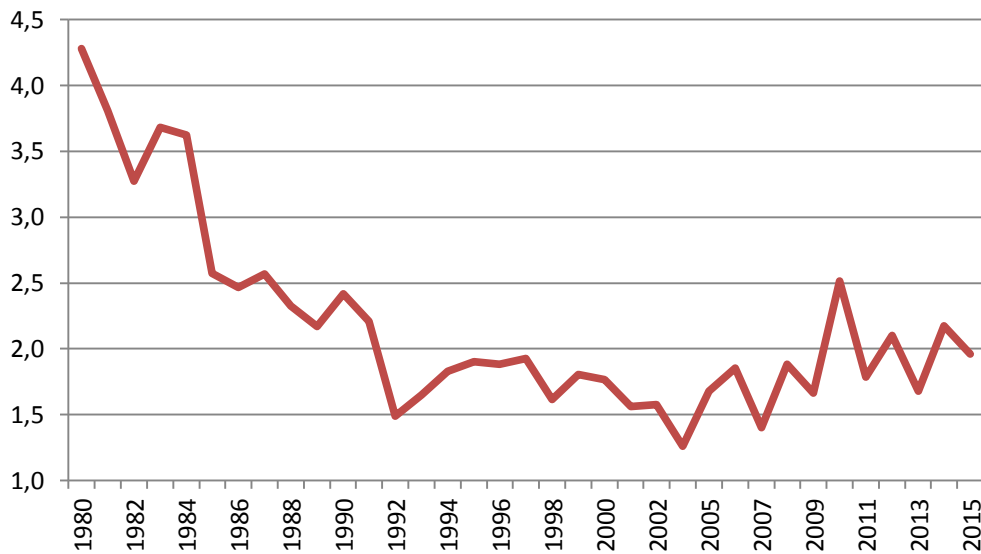
Figur 4: Kjønnfordeling felte dyr.

Figur 5: Andel bukkekalv blant felte kalver

Andel bukkekalv i uttaket er spesielt høyt i år med lave kvoter noe som kan skyldes at jegerne tar seg tid til å plukke ut enkeltdyr. Prøver jegerne å skyte store kalver vil det være stor sannsynlighet for at dette er en hannkalv. Den store økningen i andel hannkalv som ble felt i 2015 kan trolig ikke forklares gjennom jegerseleksjon da det for de fleste jegerne har vært lite dyr å velge i. Trolig gjenspeiler dette en reell kjønnsforskjell blant kalvene. Det kan tenkes at i år med mye kalv (jf. 2014), overlever en større andel av de små kalvene som blir født og dermed en økt overlevelse hos simlekalv. I år med dårlig kalveresultat kan det tenkes at en større andel av de små kalvene som blir født dør og at det dermed blir en lavere andel simlekalv (jf. 2015). Derimot vil et kalvetap i løpet av svangerskapet tenkes å ha motsatt effekt da det er de store hannkalvene som simlene ikke klarer å bære frem. Kunnskap om kalvetap i svangerskapet og i den første perioden etter kalving er imidlertid svært mangelfull når det gjelder villreinen på Hardangervidda. Her bør det imidlertid være mulig å innhente kunnskap fra tamreinnæringen. Uansett blir det vanskelig å forutsi dette på det tidspunkt kvoteforslag skal utarbeides og forventet kalvetilvekst skal vurderes.

Med den store økningen av andelen SU-kort i kvoten i 2014 og 2015 ble det en tilsvarende reduksjon av andel kalvekort. Mange har vært bekymret for at dette skulle medføre unormalt mange enslige kalver som blir gående morløse etter jakt slutt. Figur 6 viser forholdet mellom felte voksne simler og felte kalver for årene 1980 til 2015. Det fremgår av figuren at lavest forholdstall (minst sannsynlighet for morløse kalver) er i årene med «fri kalvejakt», dvs. de årene kalv var inkludert i voksendyrkorta (1998 – 2002). De to siste årene har forholdstallene vært i øvre del av hva som har vært variasjonen de siste 23 år. Dette viser at en kvote med høy andel SU-kort og lav andel kalvekort gir en økning i antall morløse kalver. Heldigvis synes denne uheldige effekten å være mindre enn fryktet. Dette skyldes ene og alene ansvarsfulle jegere og ikke en ansvarsfull forvaltning. Forholdstallet og betydningen av dette vil selvsagt påvirkes av antall k/su det aktuelle året. Det vil derfor være sannsynlig med flere morløse kalver i år ned høyt k/100su-tall enn i år med lavt kalvetall, selv om forholdet mellom felte simler og felte kalver er likt.

Figur 6: Forholdet mellom felte voksne simler og felte kalver.

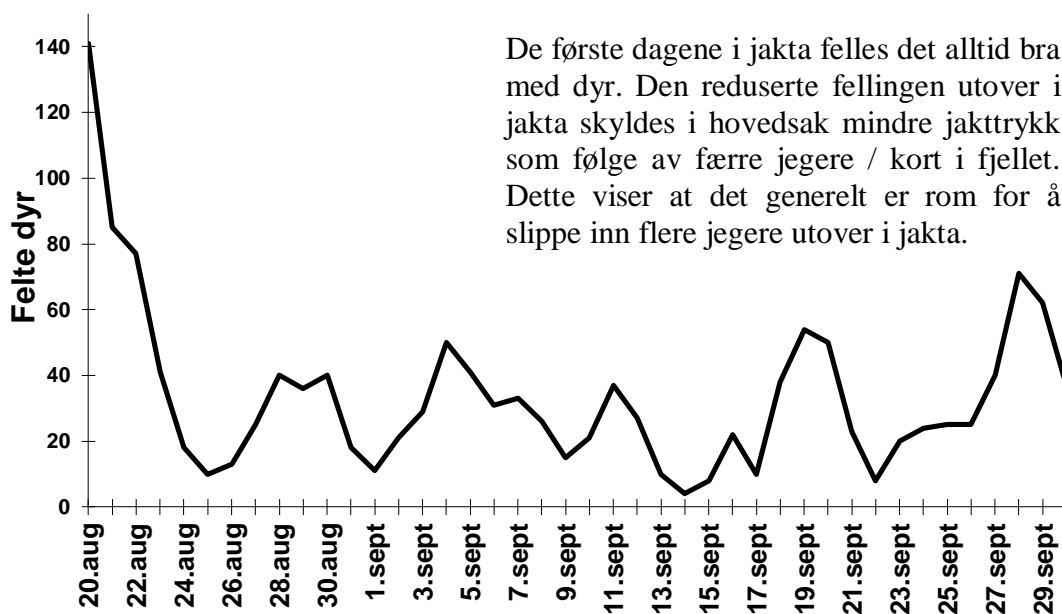
Villreinutvalet med støtte fra villreinemnda og Fylkesmannen i Buskerud, ønsket både i 2014 og 2015 at det skulle være en kalv inkludert i SU-kortet. Bakgrunnen for dette var blant annet ønsket om at alle jegere til enhver tid skulle ha nok kort til å felle enslige kalver de måtte påtreffte. Miljødirektoratet ønsket ikke denne korttypen og skriver i brev datert 27.04.2015 angående kontrollkortet, at de ikke anser utfordringen med morløse kalver å være tilstrekkelig grunn til å lage et eget kontrollkort for Hardangervidda.

Andel kalv blant felte dyr er påfallende uavhengig av andel kalvekort i kvoten. I 2014 ble det med kun 900 kalvekort felt hele 502 kalver. En stor del av kalvene er felt på su-kort og det er tydelig at jegerne generelt ønsker muligheten til å felle kalv. Av 314 innleverte kontrollkort i Tinn/Vinje/NogU hvor det var felt kalv på kortet, var 157 kalv felt på kalvekort, 154 kalv felt på su-kort og 3 kalv felt på fridyrkort. I 2015 var det noen flere kalvekort (1.200) og vesentlig dårligere jakt og færre kalver i bestanden ved jaktstart. Allikevel var 71 av totalt 291 felte kalver (24%) felt på SU-kort.

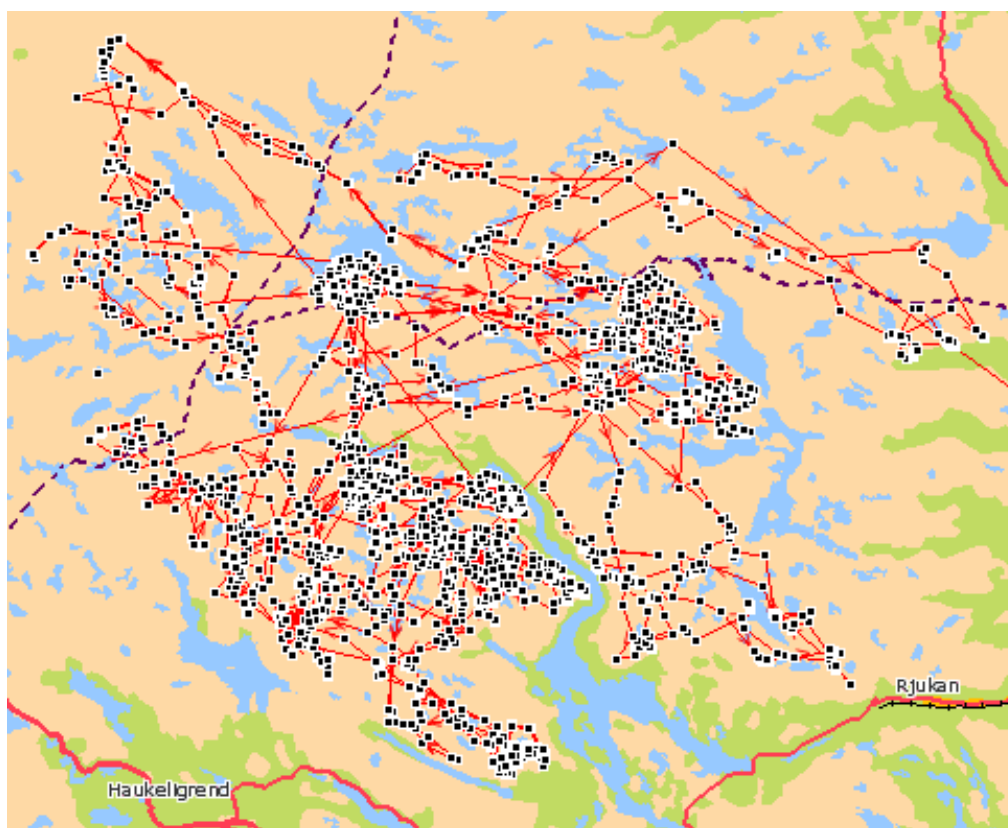
I årene 1998 – 2000 var det 11.500 kalvekort inkludert i voksendyrkorta og i disse årene utgjorde kalv mellom 20 – 25% av felte dyr. Dette viser at kalveknoten ikke styrer uttaket av kalv og egne kalvekort kunne med fordel vært kuttet ut ved større kvoter. Ut fra et humant perspektiv kunne en fellingstillatelse på kalv i stedet vært inkludert i alle su-kort slik det ble gjort i 2002. Dette for at eventuell mangel på kort hos den enkelte jeger ikke skal hindre felling av eventuelle enslige eller små kalver.

Enslige kalver kan være en faktor som medvirker til den relativt høye naturlige dødeligheten hos rein på Hardangervidda. Morløse kalver som måtte overleve vinteren bidrar trolig ikke til en positiv kondisjonsutvikling hos reinen. Dette kan være en forklaringsfaktor for manglende / liten kondisjonsbedring på tross av bedringen av beitene og lengre periode med relativ liten bestandsstørrelse.

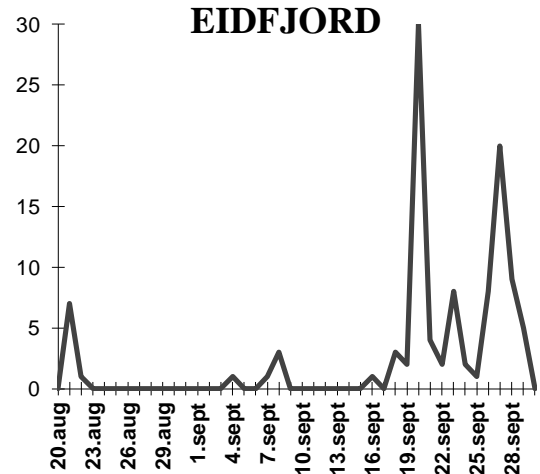
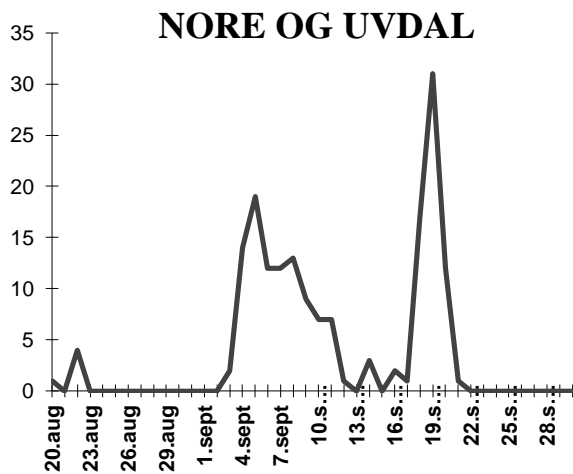
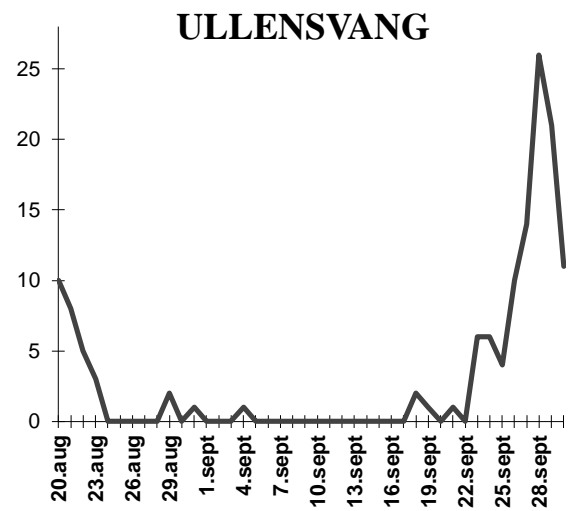
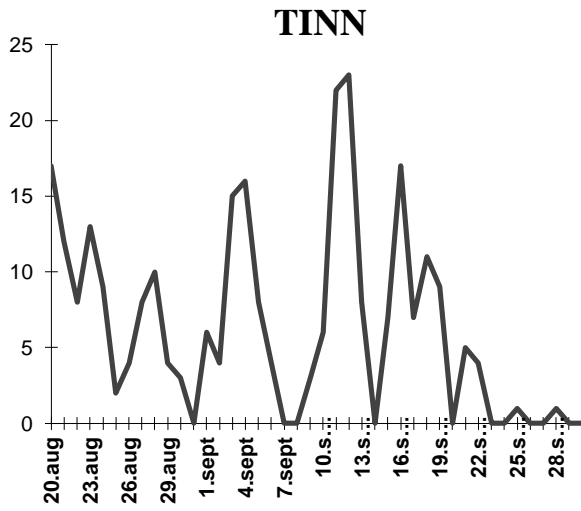
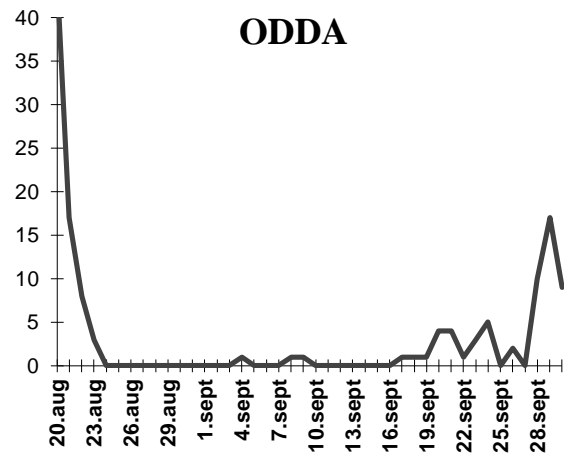
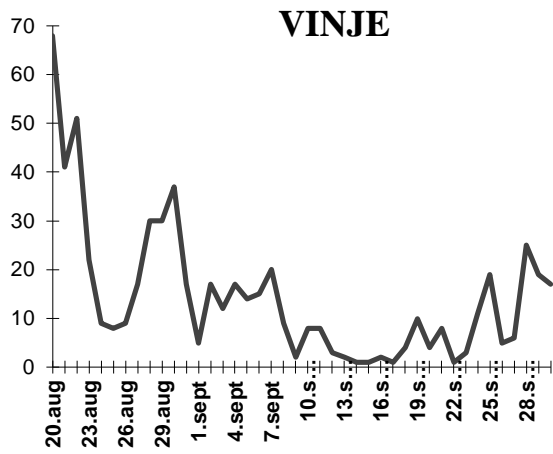
KOMMUNEVIS FELLING FORDELT PÅ DATO

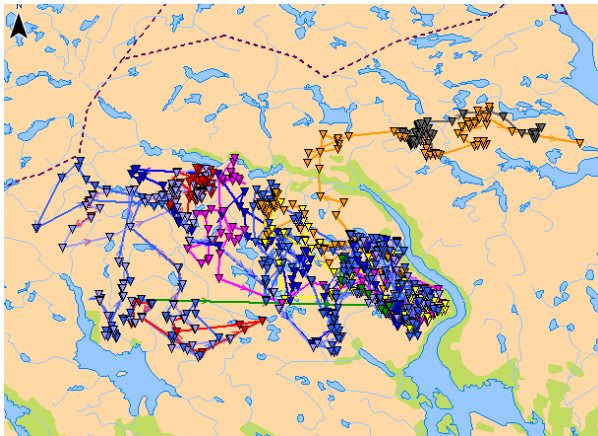

Felling fordelt på den enkelte dag, samlet for hele villreinområdet.

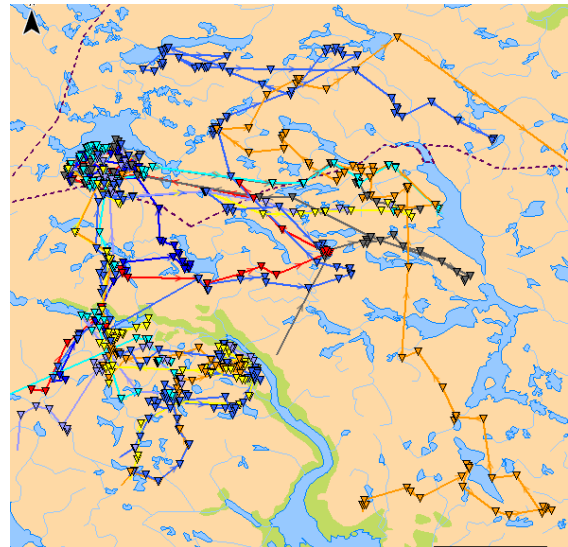

GPS-merkede simler sin arealbruk fra 20. august til og med 30. september.
(Det mangler gps-posisjoner for mange av simlene i store deler av jakta)

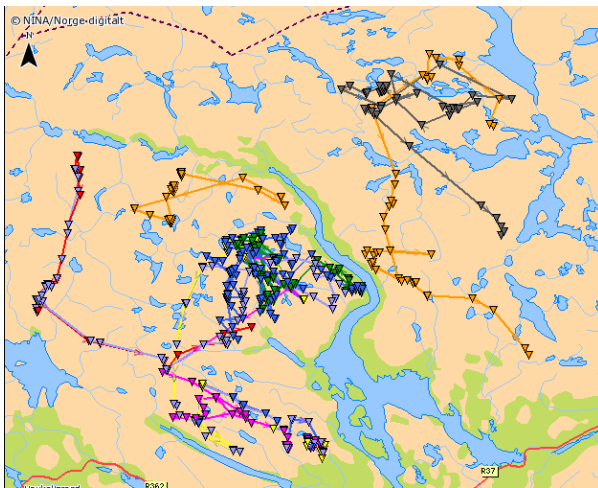

RADIOMERKEDE SIMLER – OMRÅDEBRUK I JAKTA

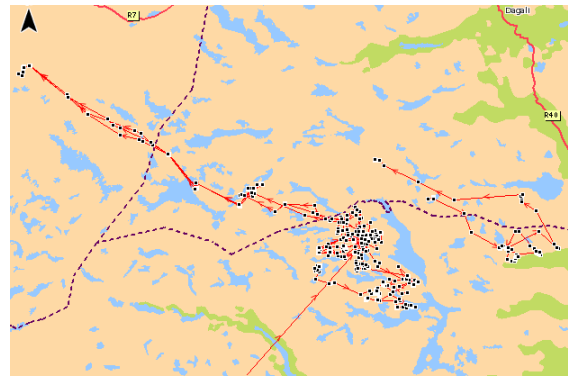
Perioden før jaktstart. 10-19. august.

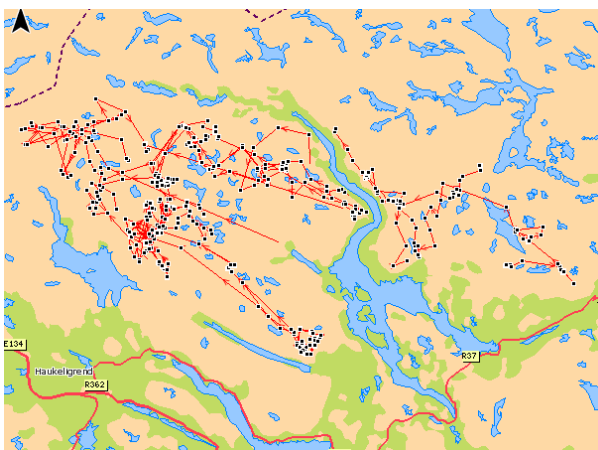
Perioden 1-10. september.

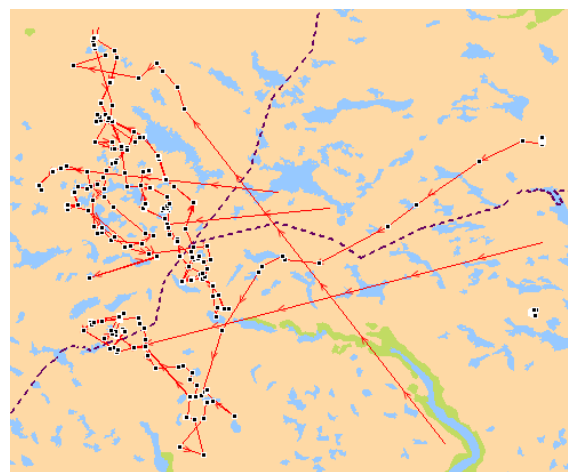
Perioden 20-25. august.

Perioden 11-20. september.

Perioden 26-31. august.

Perioden 21-30. september.

Merk: Det mangler gps-posisjoner for mange av simlene i store deler av jakta.

FREDNINGSSONER

I forkant av jakta 2013 ble det igangsatt et arbeid med vurdering av ulike tiltak med tanke på å få reinen lenger vestover inn i Hordaland og østover inn i Buskerud. Fredningssoner i enkelte områder der det synes å være jegerne som hindrer reinen i å trekke ble grundig drøftet. I motsetning til tidligere år var det en generell positiv stemning for å prøve ut tiltaket. Dette i Hordaland og Buskerud da aktuelle rettighetshavere i Telemark ikke ønsket å være med å drøfte denne problemstillingen. Ulike forslag til fredningssoner og eventuelle vilkår rundt disse ble grundig drøftet både på åpne møter og gjennom dialog med fjellstyrene og private rettighetshavere. Resultatet ble to fredningssoner i Hordaland og to fredningssoner i Buskerud. Fredningssonene er nå prøvd i tre år, 2013 - 2015.

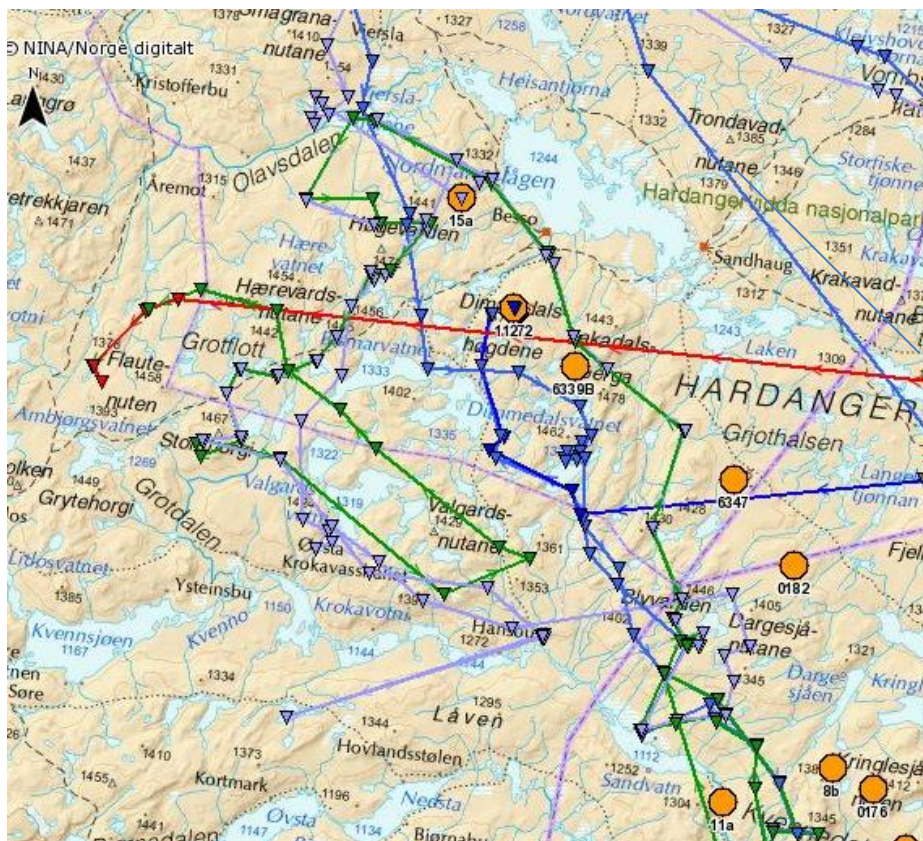
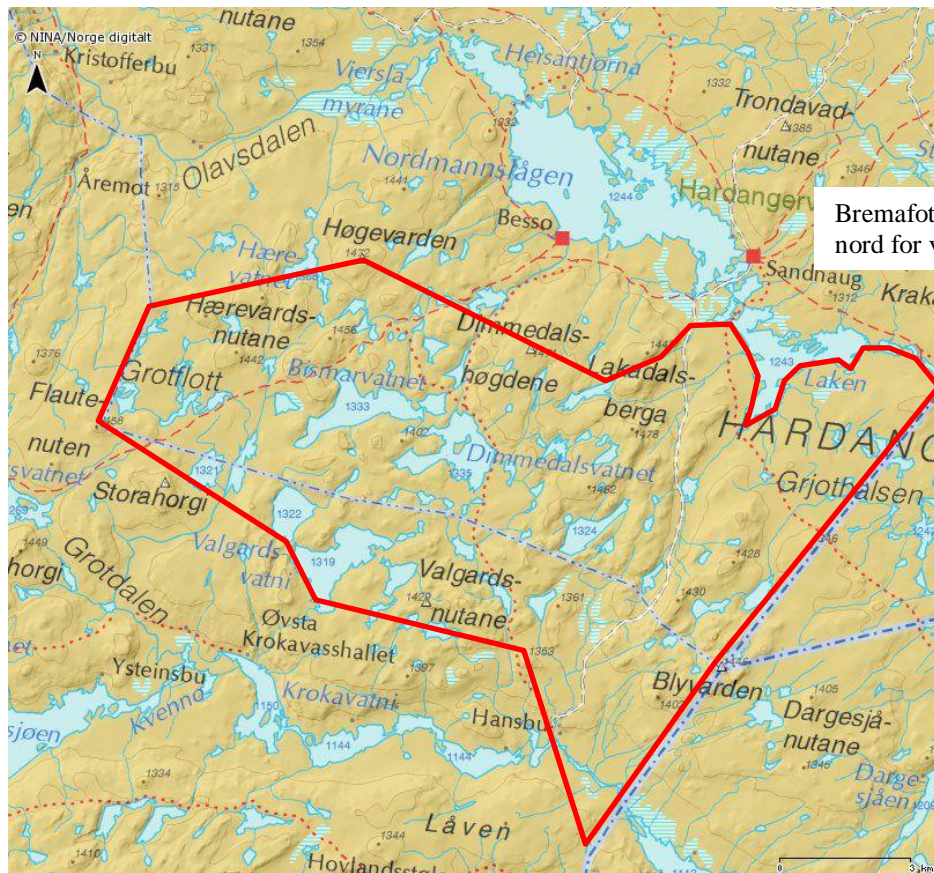
Formålet med fredningssonene i Hordaland var å få reinen til å trekke lenger vest slik at alle områdene kunne få økte muligheter til å jakte. Den desidert største fredningssonen ble etablert i Ullensvang og Eidfjord, fra fylkesgrensa og vestover til Grotflott. Fredningssonene ble lagt på statsallmenningene da det ikke var ønske blant private rettighetshavere å forlenge fredningssonen ytterligere vestover. Reinen kom i løpet av jakta vestover inn i fredningssonen mellom Eidfjord og Ullensvang og det var heller ikke i år stans / oppsamling av gps-posisjoner (merkede simler) øst for fylkesgrensa. *Tiltaket synes således etter å ha vært prøvd i tre år å ha ønsket effekt når det gjelder å få reinen vestover.* Hvor mange flere felte dyr fredningssonen gir er imidlertid et spørsmål som må vurderes siden det naturligvis ikke blir jaktet i de store fredningssonene, noe som igjen kan medføre færre felte dyr. Fjellstyrene kan vurdere om det er mulig å foreta en justering av fredningssonen som kan gi jakt over større områder, samtidig som effekten av fredningssonen opprettholdes.

Fredningssonen sør for Øvre- og Nedre Bjørnavatnet fikk noe dyr på tur vestover den siste uka i jakta. Dyra holdt seg imidlertid innenfor fredningssonen til de reiste østover igjen. I de tre åra med fredningssone har det vært få tilfeller med mye dyr på trekk vestover inn i fredningssonen og det er slik vanskelig å vurdere eventuell effekt. De gps-posisjonene som finnes kan imidlertid tyde på at fredningssonen ikke er helt optimalt utformet og at en bør vurdere denne på nytt.

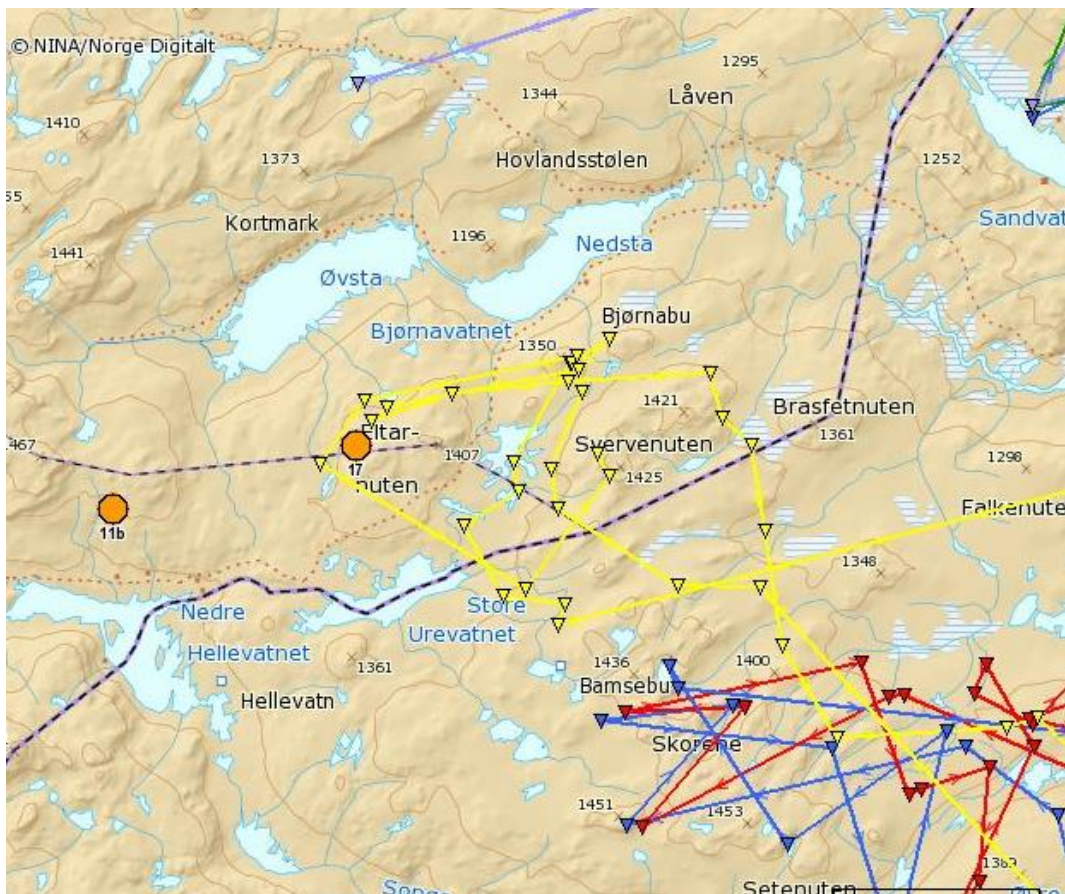
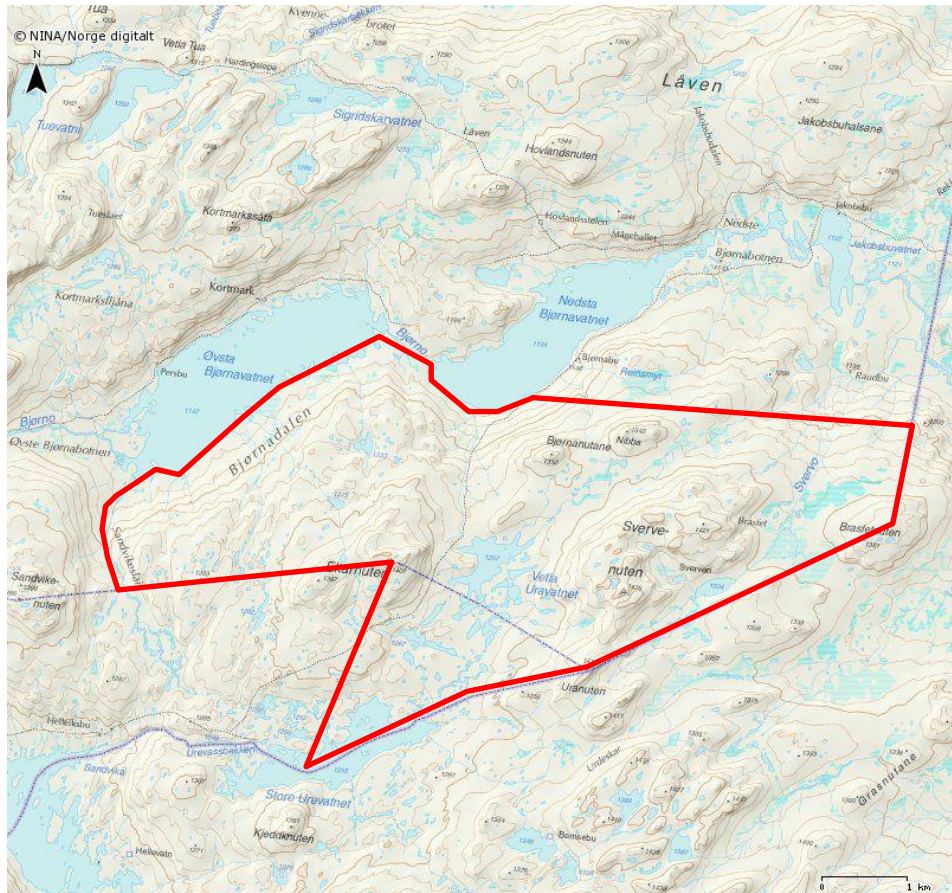
I Buskerud ble det i 2013 etablert en lengre fredningssone på Øvre Numedal statsallmenning i Lågarosområdet. Fredningssona gikk fra fylkesgrensa og nordøstover på sørsiden av Nordmannslågen. Formålet var å gjøre det lettere for reinen å trekke østover og eventuelt krysse Lågen nordover inn i Geitvassdalen. I 2014 ble det foretatt en justering og sørgrensa på fredningssonen ble flyttet nordover til turiststien til Lågaros turisthytte (videreført i 2015). I motsetning til de øvrige fredningssonene var denne fredningssonen kun gjeldende i perioden 20/8 – 5/9. Heller ikke i år kom reinen på trekk østover mot fredningssonen i denne perioden og det er således vanskelig å si noe om virkningen på et eventuelt trekk østover (nordover). Det ble imidlertid observert flere flokker som slo seg til ro i «fredningssonen» ved Lågen, samt krysset Lågen nordover *etter* at fredningssonen var opphevet. I denne perioden ble det for øvrig observert få stangfiskere langs Lågen på de steder reinen vil krysse.

Opdal Renkompani har i flere år hatt en fredningssone i Havfossområdet mellom Hettefjorden og Mårfjorden. Hensikten med fredningssonen er å få reinen til å trekke nordover og videre øst. Denne sonen ble gjort vesentlig større i 2013 og sona ble videreført i 2014 og 2015. I høst ble det også foretatt en innstramming på hvor jegerne kunne telte. Fungerende trekk på dette stedet synes å ha en nøkkelrolle i å få reinen østover og nordover. Det ble ikke observert dyr eller dokumentert gps-merkede simler som krysset nordover i høst. Merkede simler var imidlertid sør for fredningssona uten å krysse nordover. Merket DNT-løype går i sørkant av fredningssonen og kan tenkes å bidra negativt med tanke på kryssing nordover.

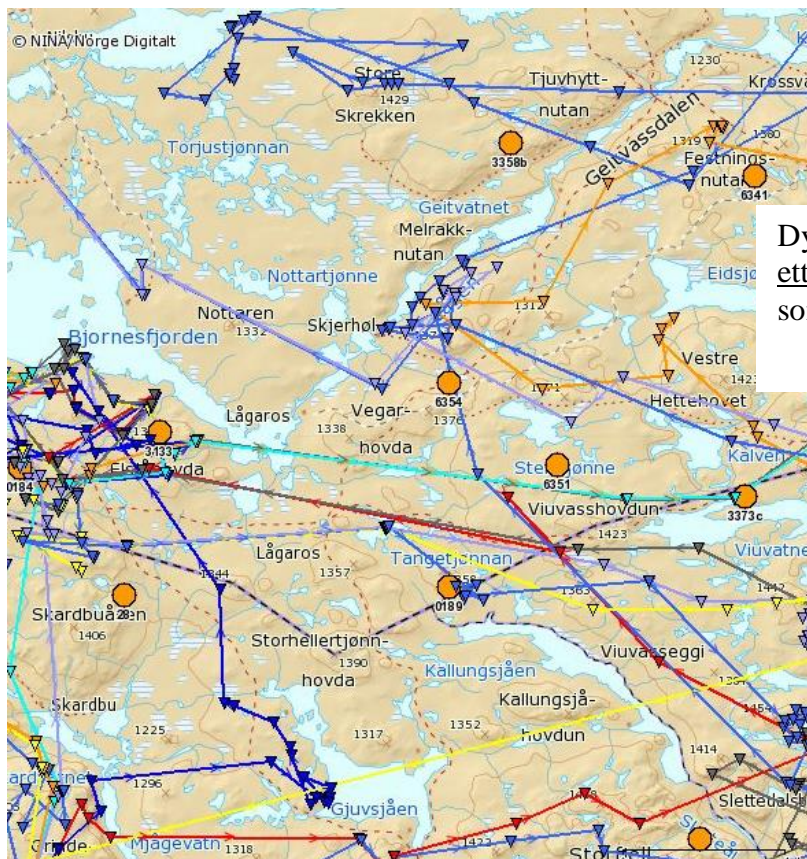
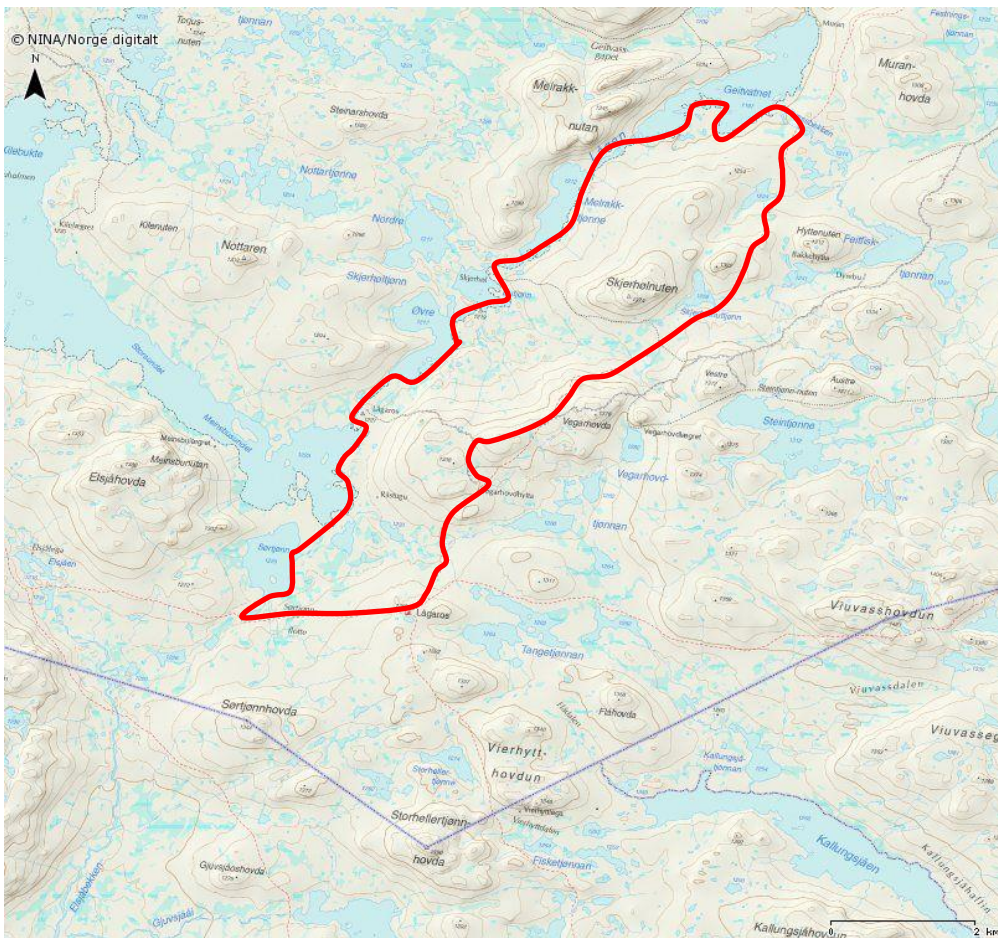
Fredningszone Eidfjord og Ullensvang statsallmenning

Fredningszone Ullensvang og Røldal statsallmenning

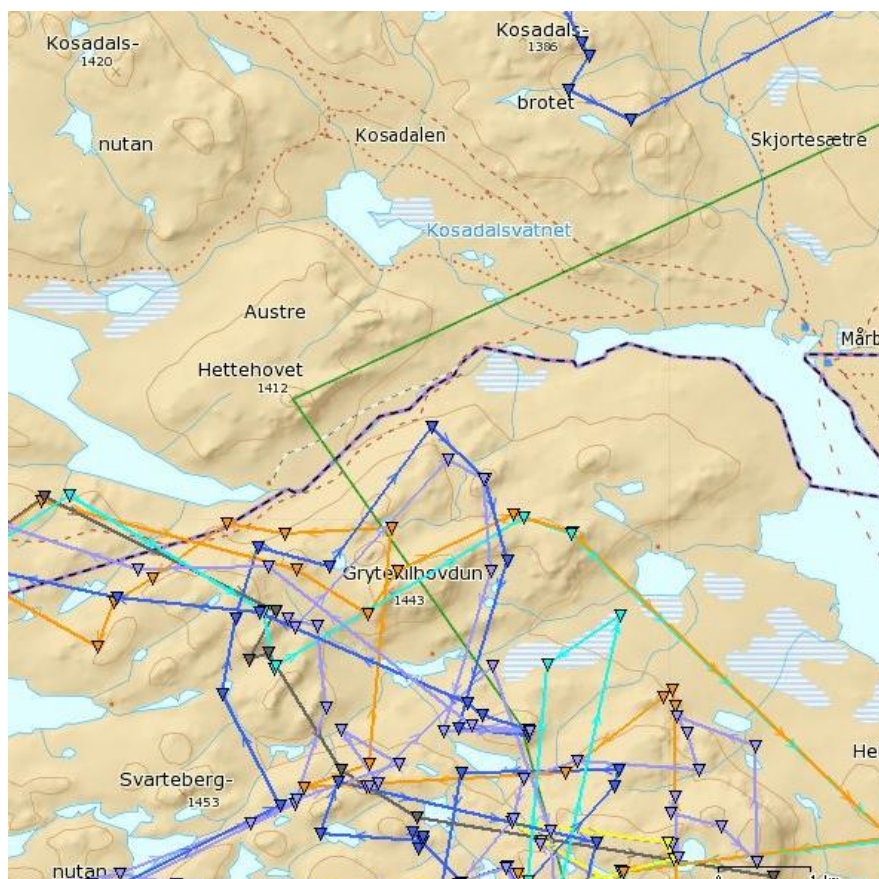
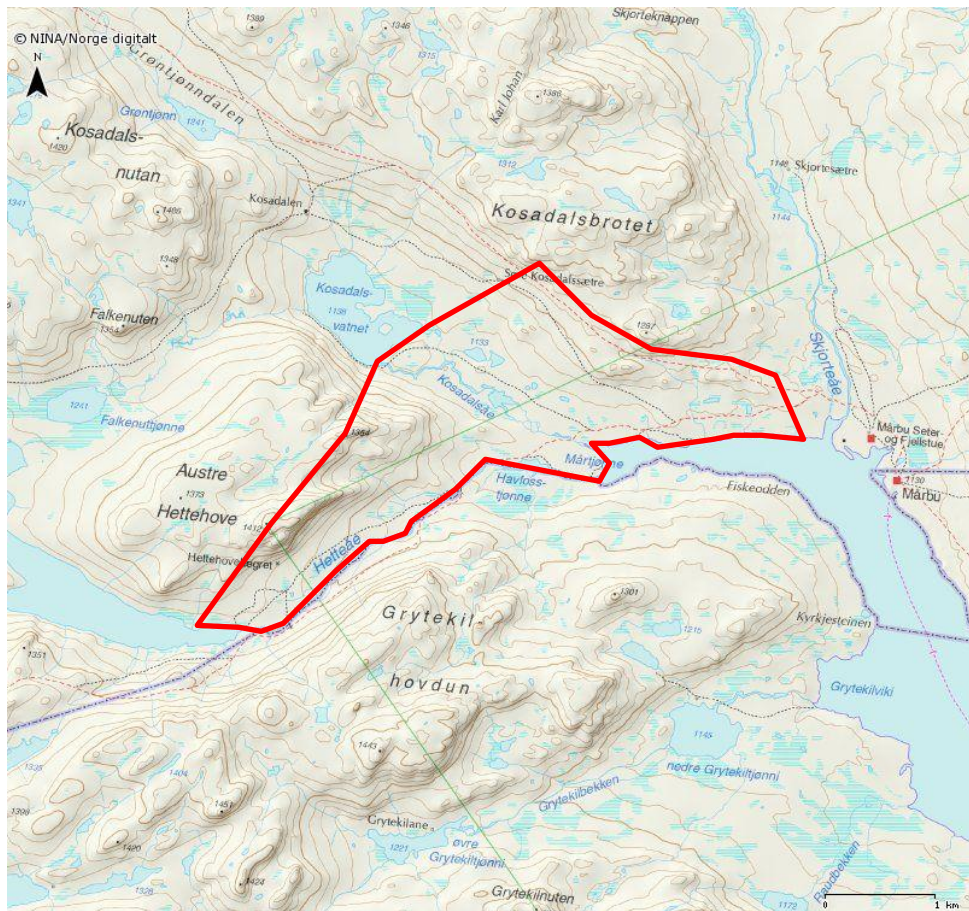

Fredningszone Øvre Numedal statsallmenning – 20/8 t.o.m. 5/9

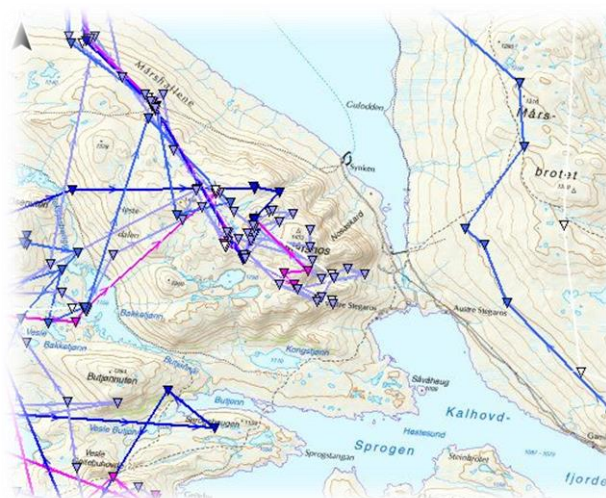
Dyr krysset Lågen nordover etter perioden med fredningszone (20/8 t.o.m. 5/9).

Fredningszone Havfoss – Opdal Renkompani

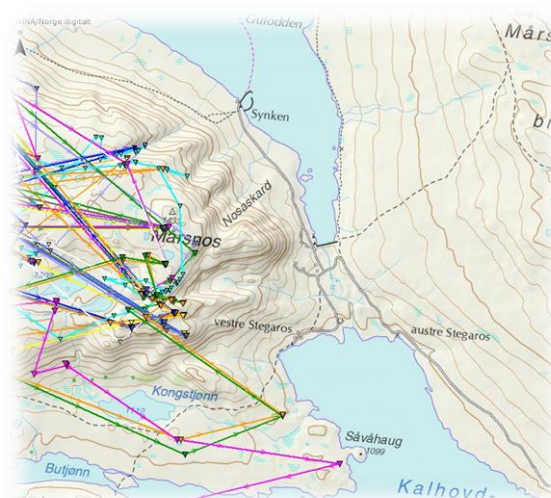

STEGAROS / MÅR

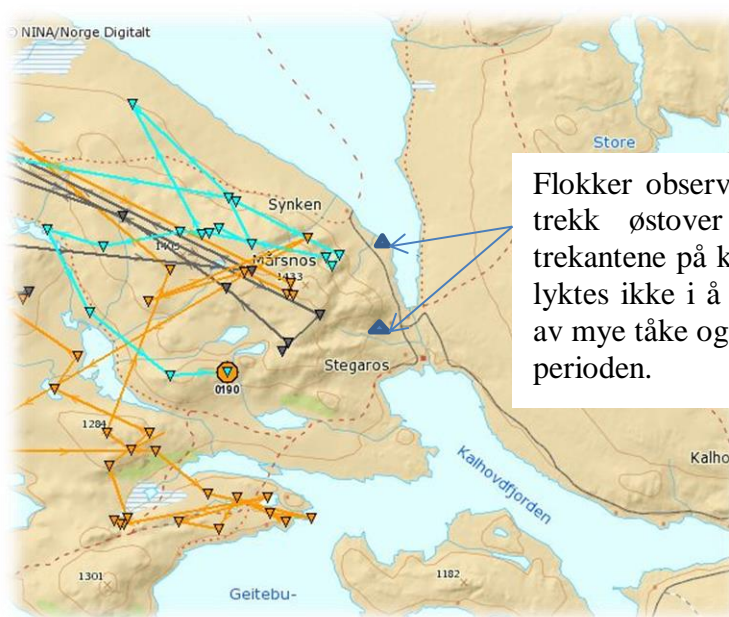
Nesten hvert år kommer reinen trekkende østover mot Stegaros, men blir der effektivt stoppet av veier, trafikk og annen infrastruktur. Dette området synes å ha blitt en absolutt barriere i jakta. Dersom reinen hadde kunnet krysse østover i dette området ville dette ha gitt jakt i de østre områdene av Tinn, samt de private områdene øst i Nore og Uvdal. Dette da reinen på trekk vestover i stor grad ville ha blitt presset oppover langs Mår før den kunne trekke vestover. Dette ville også øke muligheten til å få reinen nord for Numedalslågen og dermed inn i Hordaland på tur vestover. Dette gjennom bruk av det gamle trekket over Høljabrøtet og videre inn i Geitvassdalen. Dette punktet synes å ha en nøkkelrolle for å bedre jaktforløpet. **Det må skje en radikal omlegging av all infrastruktur og bruk av området.** Dette er et ansvar sentrale myndigheter må ta da det kun er de som kan igangsette og finansiere slike prosesser og tiltak.

2013

2014

GPS-posisjoner jakta 2015

(Det mangler gps-posisjoner for mange av simlene i store deler av jakta.)

INNLEVERING / UTFYLLING AV KONTROLLKORT

For at villreinutvalet skal ha mulighet til å innhente mye av de opplysningene som fremkommer av denne rapporten er det helt avgjørende at alle kontrollkort som det er felt dyr på blir levert inn. Stort sett blir innleveringen god, men det varierer hvor godt/riktig utfyllt kontrollkortene er.

For å få en oversikt over kortflyt / overføring av kort mellom vald er det ønskelig at jegeren på kontrollkortet påfører fellingssted. Det er da valdnummeret på valdet dyret er felt på som ønskes – ikke stedsnavn. Stadig flere jegere angir fellingssted på kontrollkortet (jf. tabell 4), men flertallet har de siste årene angitt fellingssted ved stedsnavn og ofte svært lokale navn. Dette gjør det både tidkrevende og i blant umulig å vite hvilket vald dyret er felt på. Utforming og tekst på kontrollkortet kunne med fordel ha vært endret. Økningen i andel kort med påført fellingssted de to siste år skyldes trolig at rubrikken for påføring av fellingssted er flyttet fra kontrollkortets bakside til fremsiden.

Tabell 4: Kommunevis oversikt over andel av kontrollkorta hvor fellingssted (vald nr / stedsnavn) var angitt på kontrollkortet.

Kommune	Andel av innleverte kort hvor fellingssted (vald nr.) er påført						
	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Nore og Uvdal	74 %	79 %	60 %	66 %	51 %	70 %	64 %
Tinn	57 %	65 %	34 %	15 %	28 %	24 %	27 %
Vinje	74 %	79 %	53 %	43 %	51 %	56 %	59 %
Odda	86 %	88 %	59 %	52 %	41 %	41 %	39 %
Ullensvang	78 %	64 %	53 %	46 %	51 %	46 %	52 %
Eidfjord	41 %	70 %	46 %	29 %	47 %	36 %	39 %
Ulvik	96 %	87 %	65 %	62 %	86 %		
Hol	71 %	52 %	71 %	53 %	86 %		
Hele vidda	70 %	74 %	51 %	43 %	48 %	50 %	49 %

Kort som det er felt dyr på er brukt og skulle således vært korrekt utfyllt. Generelt er det få kort som mangler underskrift fra rettighetshaver, mens noe flere kort mangler underskrift fra jeger (jf. tabell 5).

Tabell 5: Kommunevis oversikt over antall kort som mangler underskrift fra grunneier eller jeger.

Kommune	Grunneiers sign.	Jegers sign.
Nore og Uvdal	0	4
Tinn	4	17
Vinje	8	18
Odda	0	13
Ullensvang	1	13 ^a
Eidfjord	1	1
Ulvik	0	0
Hol	0	0

a) 8 av 13 var overført til vald i Vinje

De fleste kort er korrekt utfyllt når det gjelder underskrift fra grunneier, men i de tilfellene dette ikke er i orden så er dette i hovedsak på private vald. På statsallmenningene er dette som regel i orden.

32 kort mangler dato for felling, noe som er for mange. Uten skjæring av dato kan kortet bli benyttet på nytt noe som ikke er ønskelig. Det er i år registrert et nytt fenomen som tidligere ikke er registrert på Hardangervidda. Dette er kontrollkort der kjøttmerkelappen ikke er skåret / revet av kortets hoveddel selv om det er felt dyr på kortet. Det er levert 12 slike kort i 2015. Tall for 2014 vites ikke da nemnda dette året fjernet alle kjevelapper, hvor også kjøttmerkelappen sitter, før utvalet fikk kontrollkortene til gjennomgang. De fleste kontrollkort som leveres nemnda mangler også kjevelappen (og dermed automatisk eventuell kjøttmerkelapp) uten at tilsvarende antall kjever blir innlevert. Trolig er det rettighetshaverne som fjerner kjevelappen fra kontrollkortet for å halvere størrelsen på forsendelsen når kontrollkorta skal leveres villreinemnda. Antall benyttede kontrollkort hvor jeger ikke har benyttet kjøttmerkelappen kan derfor være høyere enn det som er registrert. Om manglende bruk av kjøttmerkelapp skyldes at jegerne ikke ser den nye lille kjøttmerkelappen eller om det andre forhold er vanskelig å vurdere objektivt. En kan imidlertid ikke utelukke at det er utformingen av det nye kontrollkortet som er årsaken.

OVERFØRING AV KORT

Dispensasjon fra hjorteviltforskriftens §18

Hjorteviltforskriften § 18 omhandler overføring av kontrollkort mellom vald innenfor villreinområdet. I forskriften er det et krav om skriftlig tillatelse både fra avgivende og mottakende vald ved overføring av kontrollkort. Villreinutvalet søkte i 2015 om dispensasjon fra dette kravet slik at overføring av kort mellom vald kunne gjøres uten et formelt krav om skriftlig tillatelse. Miljødirektoratet innvilget dispensasjon fra kravet i § 18 og dette ble etter klage fra to *jaktfelt* i Tinn stadfestet av Miljødepartementet.

Overføring av kontrollkort mellom vald skjer i hovedsak på kort varsel i løpet av jakta når en ser hvordan jakta utvikler seg og hvor dyra befinner seg. For jegeren og rettighetshaverne medfører kravet til skriftlig tillatelse fra både avgivende og mottakende vald for overføring av kontrollkort et unødvendig byråkrati og kan være et praktisk hinder for en effektiv kortflyt. Villreinutvalet mener at eventuell overføring av kontrollkort kun bør være et privatrettslig forhold mellom jeger og den enkelte rettighetshaver / fjellstyre. Fjellstyret eller private vald som eventuelt fortsatt ønsker at overføring skal skje skriftlig kan selvsagt fortsatt kreve dette selv om det gis dispensasjon fra § 18. Fjellstyrene kan også forankre et slikt krav formelt gjennom vedtak etter fjelloven. Uten et formelt krav til skriftlig tillatelse ved overføring står imidlertid alle vald til enhver tid fritt til å bestemme hvordan overføring skal skje, enten dette gjøres muntlig, via sms, e-post osv. Det kan nevnes at dette er situasjonen i Tinn kommune som er organisert som ett vald (HA-Tinn). All overføring av kontrollkort mellom jaktfelt i Tinn er derfor privatrettslig og uavhengig av hjorteviltforskriftens § 18. Det er således et lite paradoks at det var jaktfelt i HA-Tinn som klagde på dispensasjonen fra § 18.

Hardangervidda villreinområde hadde også i perioden 1995 – 2001 dispensasjon fra hjorteviltforskriftens krav om skriftlige samjaksavtaler ved overføring av kontrollkort mellom vald. Det var i denne perioden på 7 år det enkelte vald som selv bestemte hvordan overføring av kontrollkort skulle foregå. I denne perioden var det år med svært høye kvoter og mange jegere som følge av stort fokus på å felle mye dyr og redusere bestandsstørrelsen. Det ble arbeidet aktivt med å få bedre kortflyt innenfor villreinområdet og det ble stadig bedring på dette punktet. Flere vald tillot andre jegere å komme inn mot slutten av jakta og mange større vald ga sine jegere tillatelse til å overføre randområdekort. Med ny hjorteviltforskrift i 2002 ble det slutt på denne muligheten til enkel overføring av kontrollkort og direktoratet ønsket ikke lenger å ha «særordninger» på Hardangervidda. (villreinutvalet fremmet sin syn i

høring til ny forskrift, men nådde ikke frem). Det var også nå klart for de fleste at bestandsstørrelsen var blitt vesentlig mindre enn ønskelig, med påfølgende fredning og fokus på å bygge opp igjen bestandsstørrelsen. Utviklingen av en effektiv kortflyt fikk som følge av disse to sammenfallende faktorene et lite tilbakeskritt.

For å gjøre det litt lettere for rettighetshaverne / jegerne fikk villreinutvalet i samarbeid med SNO i 2006 overtalt direktoratet til å lage en rubrikk på kontrollkortet der rettighetshaverne kunne signere for innførsel og utførsel av kontrollkort. Denne rubrikken ble uten forvarsel fjernet av direktoratet ved utforming av nytt kontrollkort i 2014. Situasjonen for jegerne / rettighetshaverne var nå den samme som før 1995. 20 års arbeid med å effektivisere og fremme kortflyten mellom vald innenfor Hardangervidda villreinområde var igjen «tilbake til start» når det gjaldt de formelle krav og tilrettelegging i praksis! Heldigvis har holdningene hos rettighetshavere og jegere ikke blitt reversert tilsvarende.

I offisiell fellingsstatistikk blir felling registrert på det vald som har fått utstedt fellingstillatelsen uavhengig av hvilket vald dyret er felt på. Dette gjør at vald som ikke har hatt dyr i jakta kan ha god felling iht. fellingsstatistikken. Vald med dyr og som mottar kort fra andre vald vil i realiteten ha større felling enn det som registreres. Nedenfor er det satt opp en kommunevis oversikt over antall dyr felt etter overføring. Dette iht. det som fremkommer av opplysninger på kontrollkortene. Tallene er minimumstall.

Nore og Uvdal: Totalt 46 av 175 dyr er felt etter overføring til annet vald. 4 stk. av disse er felt i Vinje og 1 stk. er felt i Tinn. Øvrige er felt etter overflytting til andre vald innen kommunen. Tallet er trolig 99% «riktig» da 74% av alle kort er påført fellingsted / valdnummer og det foreligger god oversikt over kortflyten i kommunen.

Tinn: Tinn kommune er ett vald (HA-Tinn) som igjen er oppdelt i mange utmarkslag / jaktfelt. Med manglende / varierende merking av korta er det ikke mulig å få en god oversikt over kortflyten mellom jaktfeltene innad i Tinn. Minst 12 dyr var imidlertid angitt felt på vald i Vinje og minst 32 dyr er felt etter overflytting til annet jaktfelt i HA-Tinn. Totalt 283 dyr ble felt.

Vinje: Minst 58 av 637 dyr er felt etter overføring til annet vald. Av disse er 6 dyr er registrert felt etter overføring til Tinn.

Odda: 18 dyr er felt etter overføring til Vinje. Det fremkommer ikke av korta at det er felt dyr etter overflytting mellom vald innad i kommunen.

Ullensvang: Minst 51 av 186 dyr er felt etter overføring til annet vald. Av disse er 2 dyr felt i Tinn, 45 dyr felt i Vinje og 2 dyr felt i Nore og Uvdal.

Eidfjord: Minst 29 av 155 dyr er felt etter overføring til annet vald. Av disse er 3 dyr felt i Tinn og 26 dyr felt i Vinje. Det fremkommer ikke av korta at det er felt dyr etter overflytting mellom vald innad i kommunen. Det må imidlertid påregnes at dette har skjedd som følge av samjaksavtaler mellom private vald i Eidfjord.

Ulvik: 10 av 22 dyr er felt etter overføring til vald i annen kommune. Av disse er 6 dyr felt i Nore og Uvdal og 4 dyr felt i Vinje.

Hol: 45 av 45 dyr er felt i annen kommune. 25 dyr er felt i Tinn, 18 dyr er felt i Vinje og 2 dyr er felt i Nore og Uvdal.

Vinje er den kommunen som mottar flest kort / jegere fra andre kommuner og minst 117 dyr er felt i Vinje etter overføring av kort fra andre kommuner. Det er derfor felt minst 748 dyr i Vinje, selv om offisiell fellingsresultat er 637 dyr.

Ut fra informasjonen på kontrollkorta vet en med sikkerhet at 301 dyr er felt etter overføring til annet vald (her er overføring mellom jaktfelt i HA-Tinn også tatt med). Dette utgjør 18% av alle felte dyr. Av 1.163 kort med påført fellingssted var 281 dyr felt etter overføring til annet vald, dvs. 24%. Erfaringsmessig er flertallet av kontrollkort der fellingssted ikke er påført, benyttet på opprinnelig vald. Dette betyr at minst 18 % og maks 24% av alle dyr er felt på et annet vald etter overføring. Dette er ganske likt med tidligere år.

Dispensasjonen fra § 18 har trolig ikke hatt noen effekt på det samlede fellingsresultat. Det var heller ikke ventet, siden det tar år å endre praksis hos det enkelte vald når det gjelder overføring av kort. Dvs. det tar mange år å bygge opp tillit og få til ordninger, men kun enkelthendelser / små endringer skal til før det blir enn hurtig reversering av det som er etablert. Det er også et faktum at endelig avgjørelse på dispensasjonen kom like før jaktstart og at Miljødirektoratet på tross av dispensasjonen anbefalte at det i størst mulig grad skulle foreligge skriftlig samtykke fra rettighetshavere ved overføring. Dette skapte usikkerhet og har trolig medført at de fleste har sørget for skriftlig tillatelse til innførsel (i mindre grad utførselstillatelse).

Miljødirektoratet utformet i 2014 nye kontrollkort hvor rubrikker for ut- og innførsel av kontrollkort mellom vald var fjernet. Dette året var det på 54% av overførte kort med felling påført utførselstillatelse, mens 64% hadde påført innførselstillatelse. Av de 301 kontrollkort som en i 2015 med sikkerhet vet er overført til annet vald (av kort med felling) er det påført utførselstillatelse på 9% og innførselstillatelse på 63% av kontrollkorta. Dette bekrefter det inntrykk villreinutvalet har om at de fleste rettighetshavere ikke er opptatt av å styre om jegerne tar fellingstillatelse ut av valdet. Ved overføring av kontrollkort er det enten valdets egne jegere som kjøper inn ekstra kort fra andre områder eller jegere som slipper inn på andre vald i løpet av jakta. I disse tilfellene virker det som om de fleste vald er opptatt av jegeren / antall jegere og i mindre grad antall kort jegerne medbringer og hvilke vald disse korta kommer fra.

Hardangervidda villreinområde har 8 års erfaring med overføring av kontrollkort mellom vald uten offentligrettslige krav. Dette er gjennom årenes løp drøftet mange ganger i organisasjonene, på åpne møter og ved høringsuttalelser til hjorteviltforskriften osv. Det har hele tiden vært relativt stor enighet om at overføring av kontrollkort ikke bør være et offentligrettslig anliggende.

Gjennom alle 8 år uten offentligrettslige krav ved overføring av kontrollkort mellom vald har det aldri blitt rapportert om problemer med dette, hverken fra valda eller oppsynet. De vald som uavhengig av offentligrettslige krav har ønsket at overføring av kontrollkort skal foregå skriftlig har selv praktisert dette. På private områder synes det i stor grad å være en sammenheng mellom det enkelte område sitt ønske om et offentligrettslig krav om skriftlig tillatelse og en negativ holdning til overføring av kontrollkort. De områdene som hadde mest rein i den perioden flest jegere ønsket overføring er også de områdene av vidda som er mest restriktive (negative) til å slippe inn andre jegere. En felles begrunnelse synes å være at det ikke er plass til flere jegere uten at det blir «jegerkonsentrasjoner». Samtidig ser en at mange av disse områdene har store problemer med å felle rein på tross av mye dyr i områdene. Dette tilsier at det er grunnlag for endringer.

KVOTE 2015

Nedenfor er det satt opp en kort beskrivelse av prosessen rundt årets kvotefastsetting.

Villreinutvalet fremmet følgende kvoteforslag overfor villreinnemnda:

Villreinutvalets mål med årets kvote var å redusere simleandelen i bestanden, for igjen å få redusert kommende års kalvetilvekst. Det var også ønskelig med uendret eller svak reduksjon av bestandsstørrelsen. Villreinutvalet ønsket en stor simle/ungdyrkvote uten en uhensiktsmessig kortmengde eller mangel på kalvekort. Det ble derfor foreslått å inkludere en kalv på hvert su-kortet. Alle vald støttet dette ved lokal høring på kvoten og villreinnemnda fattet et kvotevedtak iht. dette. Fylkesmannen i Buskerud støttet også forslaget og oppfordret Miljødirektoratet til å utforme et kontrollkort der kalv var inkludert i SU-kortet. Villreinutvalet anbefalte følgende kvote:

Total kvote på 7.000 kontrollkort fordelt på følgende korttyper:

- 1.200 stk. fridyrkort.
- 5.800 stk. simle/ungdyrkort med en kalv inkludert i hvert kort.

Villreinnemnda fattet den 09.04.2015 følgende kvoteforslag:

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet godtar forslaget fra Hardangervidda villreinutval. Villreinnemnda støtter villreinutvalets forslag om å inkludere kalv i simle/ungdyrkortene. Dette medfører at kvoten for Hardangervidda villreinområde i 2015 blir som følger:

- 7.000 dyr.
 - 1.200 frie dyr.
 - 5.800 simle/ungdyr inkl. kalv.

Miljødirektoratet instruerte deretter villreinnemnda til å endre ordlyden i sitt kvotevedtak til følgende (kvotevedtak endret 22.04.2015):

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet godtar forslaget fra Hardangervidda villreinutval. Villreinnemnda støtter villreinutvalets forslag om å inkludere kalv i simle/ungdyrkortene. Dette medfører at kvoten for Hardangervidda villreinområde i 2015 blir som følger:

- 12.800 dyr
 - 1.200 frie dyr
 - 5.800 simle/ungdyr
 - 5.800 kalv

Miljødirektoratet utnytter her formaliteter og nemndas bruk av dyr og ikke kontrollkort i første kvotevedtak. Allerede i 2014 ga direktoratet uttrykk for at de ikke ønsket å utforme et su-kort med kalv inkludert. Det fremkom også at de ikke hadde forstått hva som var tenkt. Det ble videre i 2015 en underlig e-post korrespondanse der direktoratet oppkonstruerte tenkelige og utenkelige problemstillinger knyttet til kortet, bl.a. når det gjaldt fordeling ut til valda og bruk av hjorteviltregisteret. Når disse problemstillingene «ble løst» kom direktoratet med et skriv angående kontrollkortet der de avslår å utforme en egen korttype for Hardangervidda. Miljødirektoratet mente utsending av 5.800 kontrollkort ville gi samme kvote og effekt.

Villreinutvalet sendte den 29.04.2015 en klage til Miljødirektoratet når det gjaldt avgjørelsen om ikke å utforme et kontrollkort for SU der kalv var inkludert.

Hardangervidda villreinutvalet vil med dette klage på Miljødirektoratets avgjørelse om ikke å tillate at det utformes et kontrollkort for Hardangervidda der en kalv inkluderes i simle/ungdyrkortet. Det klages videre på det som følge av dette i praksis er en omgjøring av villreinnemnda sitt kvotevedtak som forutsatte en tildeling av 7.000 kontrollkort. Villreinutvalet aksepterer ikke at det sendes ut 12.800 kontrollkort på Hardangervidda i 2015.

Miljødirektoratet svarte på utvalets klage pr. e-post den 04.05.2015.

Miljødirektoratet viste til hjorteviltforskriften § 22 og tolket her forskriften slik at det skal utstedes ett kontrollkort for hvert dyr som tillates felt. Det ble hevdet at en annen ordning ville kreve forskriftsendring. Videre presiserte direktoratet at det å følge forskriften ikke er et enkeltvedtak og dermed ikke kan påklages.

Det er bemerkelsesverdig at forskriften ikke var til hinder for denne korttypen i de fem årene korttypen ble benyttet på Hardangervidda og at denne formaliteten ikke er nevnt i tidligere korrespondanse og begrunnelse for ikke å utforme korttypen!

Miljødirektoratet hevder i samme e-post at de ikke har endret (hverken direkte eller indirekte) villreinnemndas kvotevedtak av 09.04.2015 som støttet villreinutvalets kvoteforslag som forutsatte en kalv inkludert i su-korta. Denne saken illustrerer det som synes å være en generell mangel på vilje og forståelse i Miljødirektoratet når det gjelder de utfordringer som finnes på Hardangervidda. Det viser videre hvordan forskriften (og tolkningen av denne) brukes som et redskap for å hindre en fornuftig bestandsforvaltning, i stedet for å se på forskriften som et hjelpemiddel til forvaltningens beste. Ser en på dagens hjorteviltforskrift så er det betimelig å spørre om bestandsforvaltningen er til for forskriften eller om det er forskriften som er til for bestandsforvaltningen.

Villreinutvalet anmodet 05.05.2015 villreinnemnda om å fatte nytt kvotevedtak.

Villreinutvalet ønsket ikke at det skulle sendes ut 12.800 kontrollkort (hvorav 5.800 kalvekort og 5.800 su-kort). Utvalet mente at en slik kvote ikke kunne sammenliknes med opprinnelig kvoteforslag som innebar 7.000 kontrollkort. Villreinutvalet klaget ikke på nemndas kvotevedtak av 09.04.2015, da villreinutvalet var av den formening at nemnda sitt kvotevedtak var iht. utvalets ønske der kalv ble inkludert i su-kortet. Villreinutvalet var av den formening at det er Miljødirektoratet som i realiteten har endret kvotevedtaket, selv om direktoratet hevder noe annet. Villreinutvalet anmodet villreinnemnda til å vedta en ny kvote på 8.000 dyr fordelt på 1.200 drie dyr, 5.600 simle/ungdyr og 1.200 kalv. Villreinnemnda vedtar ny (og endelig) kvote den 11.05.2015 iht. villreinutvalets anmodning.

NYTT KONTROLLKORT 2014 og 2015

Miljødirektoratet utarbeidet i 2014 nye kontrollkort for alle villreinområdene i Norge. Villreinutvalet ga skriftlig og muntlige innspill på innhold og utforming av kontrollkortet og ønsket en ytterligere dialog rundt dette. Miljødirektoratet ønsket imidlertid ingen dialog og var i svært liten grad villig til å ta hensyn til gitte innspill. Etter to år med det nye kontrollkortet der det kun ble gjort et par mindre kosmetiske endringer fra 2014 til 2015 er det gjort noen erfaringer.

Kjøttmerkelapp

Kjøttmerkelappen er på det nye kortet redusert til en liten lapp som kun inneholder årstall, kortnummer og jegers navn (såfremt jeger har skrevet dette på kortet). Dette gjør det i praksis umulig for oppsynet å kontrollere type kontrollkort opp mot den type dyr som er felt, uten at jeger er tilstede og kan fremvise kontrollkortets hoveddel. Det er forhold som tyder på at dette ikke har medført en reduksjon i antall voksen bukk felt som «1,5-årig bukk» på su-kort.

Mangelen på datofelter på kjøttmerkelappen gjør det også veldig lett for jegere som ønsker å benytte kortet flere ganger. Det var selvsagt en også mulighet for dette på det «gamle kontrollkortet» også, men ikke i så stor grad (oppskriften på hvordan dette kan gjøres gis ikke her, men ansvarlig myndighet kan få «oppskriften» ved interesse....).

Et nytt fenomen som aldri ble observert tidligere er manglende skjæring av kjøttmerkelapp på kontrollkort som det er felt dyr på. Om dette er en misforståelse fra jegerens side eller en bevist handling kan det spekuleres i. Anslagsvis 4 av 5 innleverte kontrollkort med felling (1.637 stk.) mangler kjevelapp, selv om kun ca. 280 kjevever er innlevert i 2015. Det virker som om de fleste valdansvarlige (?) river av kjevelappen og dermed kjøttmerkelappen før innsending til villreinnemnda. Det er derfor ikke mulig å gi et eksakt tall på hvor mange kort dette dreier seg om. I 2014 fjernet villreinnemnda alle kjevelappene før villreinutvalet mottok kontrollkorta for gjennomgang så noen tall fra dette året finnes ikke.

Angivelse av fellingssted

Det var tidligere en egen rubrikk for påføring av valdnummer hvor dyret ble felt. Dette er på det nye kontrollkortet erstattet med en felles rubrikk for fellingssted (valdnr / valdnavn / koordinater) noe som har medført at de aller fleste kontrollkort blir påført stedsnavn og ikke valdnummer for fellingssted. Dette har medført at det i mange tilfeller er umulig / svært arbeidskrevende å finne ut hvilket vald dyret er felt på. Rubrikken for påføring av fellingssted er for øvrig flyttet fra kortets bakside til kortets framside. Dette har trolig vært positivt for rapporteringen da det i 2014 og 2015 har vært en økning i antall kort med påført fellingssted (jf. tabell 4).

Papirkvalitet

Det nye kontrollkortet har en annen papirkvalitet enn tidligere og kan lett rives når det først er laget rift i papirkanten. Det har medført at mange kort har upresis «utskjæring» av dato og type dyr. Sammen med manglende datofelt på kjøttmerkelappen gjør dette kontroll vanskeligere. Det er også laget en perforering for å rive av kjøttmerkelapp og kjevelapp. Brettes kortet flere ganger i perforeringen kan kortet dele seg.

Rubrikk for overføring

På det gamle kontrollkortet var det egen rubrikk hvor rettighetshaver kunne signere og gi tillatelse til utførsel og innførsel av kontrollkort ifm. overføring mellom vald. Disse rubrikkene er fjernet på det nye kontrollkortet. Med dispensasjonen fra hjorteviltforskriftens § 18 i 2015, var det ikke noe formelt behov for rubrikkene. Det viser seg imidlertid at når rettighetshavere ønsker å signere kontrollkortet ved overføring så ville egne rubrikker ha gitt en mer ensartet påføring. Uten egen rubrikk for dette ser en at det blir mye ulik signering / stempling av kortene.

NEI TIL UTVIDET JAKTTID

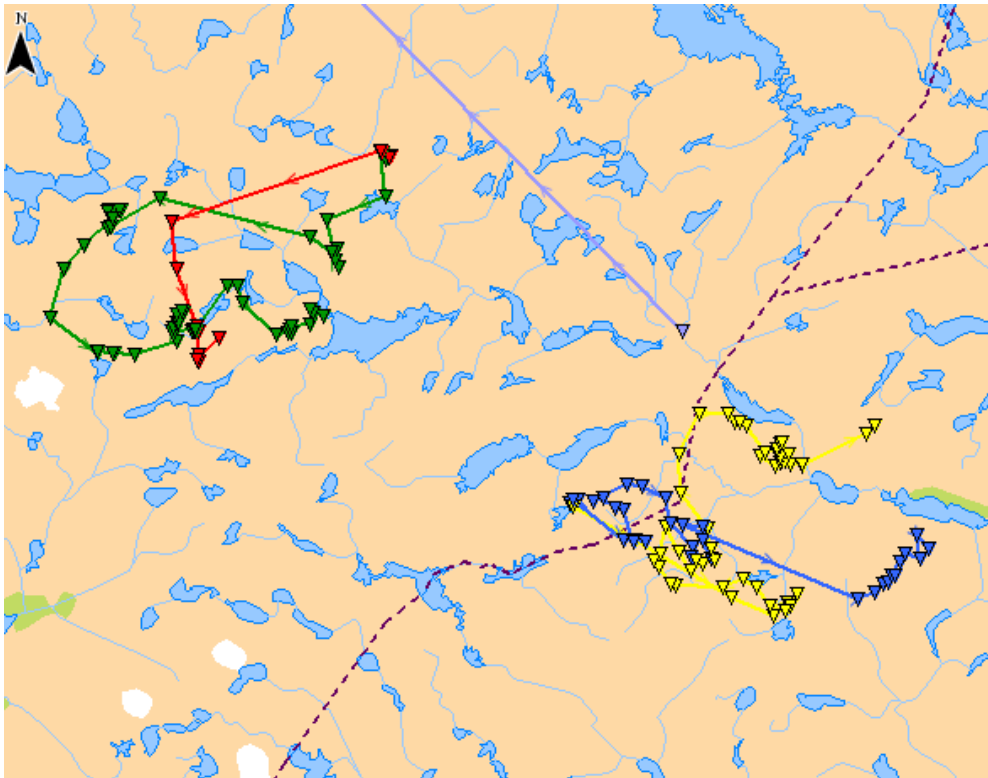
Villreinutvalet gjorde i september en vurdering av jaktforløpet og fryktet at fellingsresultatet kunne bli meget dårlig uten en vesentlig forflytting av rein vestover. Den 22.09.2015 sendte villreinutvalet en henvendelse til villreinnemnda der villreinutvalet fremmet ønske om en utvidelse av jakttiden fram til og med 7. oktober. Bakgrunnen var villreinutvalets vurdering av at fellingen trolig ikke ville bli større en maksimalt 1.200 dyr, såfremt dyra ikke trakk inn i Hordaland før jakt slutt. Villreinutvalet vektla «føre-var prinsippet» i bestandsplanen og en videreføring av de siste års ønske om å ligge i forkant for om mulig unngå en ukontrollert bestandssituasjon der en i flere år ligger over fastsatte bestandsmål for kalvetilvekst (og simleandel i bestanden).

Villreinnemnda sa den 23.09.2015 nei til å utvide jakttiden (noe Miljødirektoratet utrykte støtte til i e-post til nemnda 24.09.2015). Villreinnemnda vurderte at selv med dårlig jakt ville man være innenfor hovedmålet på 2.000 – 2.500 kalv kommende år og at bestandsstørrelsen ville være lavere enn 12.000 dyr før kalving i 2016. Simleandelen etter årets jakt ble videre vurdert til å bli ca. 41 – 43%. De påpekte at det på kort sikt er uheldig at en ikke er i nærheten av de mål som er satt for jakttuttaket, men vurdert opp mot årets lave kalvetilvekst ble ikke dette vektlagt. I forskriften står det at utvidelse av jakttiden kan gjøres når det er «særlig bestandsmessige behov» og villreinnemnda valgte å tolke årets situasjon til ikke å falle innenfor dette begrepet. Miljødirektoratet har i e-post til nemnda støttet nemndas vurderinger.

Villreinutvalet synes det er beklagelig og til dels bemerkelsesverdig at villreinnemnda ikke vektlegger og tar på alvor at en de siste år har hatt en alt for stor simleandel og dermed en vesentlig større kalvetilvekst enn ønskelig. En har derfor ligget langt over fastsatte bestandsmål og en dårlig jakt vil ikke bidra positivt med tanke på å bedre dette forholdet. Kalvetilveksten i 2015 ble lavere enn antatt som følge av snø- og beiteforhold kombinert med det faktum at flere simler trolig hadde ett hvileår etter å ha hatt kalv i 2014. Det er imidlertid svært kortsiktig ikke å se fremover mot 2017, og det potensial som finnes for en kraftig kalvetilvekst de kommende to år. Dette som følge av den store årsklassen fra 2014, mange simler med «hvileår» i 2015 og det faktum at dårlig jakt gir stort hanndyruttak. Med kortanalysene som er gjennomført siden 1995 burde det være godt kjent for alle i forvaltningen at en dårlig jakt gir stort hanndyruttak og dermed *økning* av simleandelen. Strukturteilingen etter jakt viste også en simleandel på 47%. To år med stor andel simle/ungdyr i kvoten (og de utfordringer som følger med dette) for å redusere simleandelen i bestanden har således ikke hatt ønsket effekt.

Historikken rundt bestandsforvaltningen på Hardangervidda tilsier at det er svært uklokt å skyve utfordringene framfor seg i stedet for å benytte de virkemidlene man har *før* store problem oppstår. Det viser seg også at utfordringene med bestandsforvaltningen på Hardangervidda er store nok ut fra de naturgitte forhold. Det burde derfor være unødvendig at offentlige myndigheters utforming av forskrift og tolkning av disse skal hindre villreinutvalet i å benytte nødvendige virkemidler i forsøk på å unngå at «særlige bestandsmessige forhold» skal oppstå. Det er på sikt trolig ikke mulig å basere seg på flaks i bestandsforvaltningen.

Etter jakt når «fasiten» ligger på bordet kan en slå fast at det ved vurderingstidspunktet var felt 1.150 dyr. Samtidig dro dyra ut av Tinn og vestover inn i Hordaland og Vinje. Dette resulterte i ytterligere 500 felte dyr. I perioden villreinutvalet ønsket utvidet jakt var det fine værforhold på vidda og dyra dro langt vestover i Hordaland og inn i Vinje sør for Kvenna. Erfaringsmessig ville dette ha medført ytterligere 350 felte dyr og da i hovedsak simler.

GPS-merkede simler perioden 1. – 7. oktober 2015
(det mangler posisjoner for de fleste simlene i denne perioden pga. dårlig oppdatering)

FELLING AV BUKK I BRUNST

Villreintutvalet har siden 2008 oppfordret jegerne til ikke å felle voksen bukk etter 20. september. I årene 2008 – 2012 ble det felt mellom 8 og 15 voksne bukker etter denne datoen så dette syntes ikke å være noe stort problem.

Felling av voksen bukk etter 20. september har imidlertid økt de siste tre årene – jf. tabell 6. Hva denne endringen skyldes er vanskelig å gi en objektiv forklaring på.

Tabell 6: Antall voksen bukk felt etter 20. september årene 2013 – 2015.

	20. – 24. sept	25. – 30. sept	1. okt. – xx	Sum etter 20. sept.
2013	33	36	Ikke jakt	69
2014	28	35	11	74
2015	21	29	Ikke jakt	50

En jakt på det som i mange tilfeller er bukk i brunst samsvarer lite med jakttradisjonene på Hardangervidda, som har hatt et sterkt fokus på reinen som matressurs.